

geeft richting aan talent!

Pestprotocol

Inhoud

1. Inleiding	pag. 3
2. Preventieve aanpak	pag. 4
3. Wat wordt verstaan onder pesten	pag. 5
4. Signalen	pag. 6
5. Als er toch wordt gepest	pag. 6
6. Als het pesten hardnekkig door blijft gaan	pag. 8
7. Als de situatie onhoudbaar wordt	pag. 9
8. Hulp aan ouders	pag. 10
9. Bijlage 1. Mogelijke signalen van pesten	pag. 11

1. Inleiding

Pesten brengt kinderen tot wanhoop. Binnen een veilige schoolomgeving zou geen enkel kind gepest moeten worden. Het team van Het Kompas voert een actief beleid om een positief sociaal en pedagogisch klimaat te waarborgen, waarbinnen pestgedrag niet getolereerd wordt. Het team van Het Kompas voelt zich mede verantwoordelijk voor het vinden van een oplossing als het pesten plaatsvindt buiten school of d.m.v. social media als de leerlingen elkaar kennen vanuit de schoolsituatie.

Dit protocol voorziet in een behoefte de schoolbrede aanpak eenduidig te laten zijn.

Als ouders/verzorgers menen dat de school in gebreke is gebleven bij het oplossen van een pestprobleem volgens dit protocol dan kunnen zij onze vertrouwenspersoon inschakelen. Deze maakt melding bij de klachtencommissie die het probleem onderzoekt, deskundigen raadpleegt en het bevoegd gezag adviseert.

2. Preventieve aanpak

Essentieel is de preventieve aanpak. Zoals hierboven kort beschreven, streeft Het Kompas na een vreedzame school te zijn waarin een ruzie of conflict in overleg wordt opgelost. Vanuit de verantwoordelijkheid voor elkaar en de omgeving dragen leerkrachten verdraagzaamheid en respect uit en verwachten zij dat de leerlingen dat ook doen.

Hulpmiddel daarbij is de methode Vreedzame School, die vanaf het schooljaar 2014-2015 geïmplementeerd wordt.

Onderstaande aandachtspunten stimuleren een positieve verbinding tussen leerlingen onderling en leerlingen met de school waardoor pestgedrag afneemt.

1. De leerkrachten gaan op een positieve manier met de leerlingen om.
2. Tijdens de lessen moedigen de leerkrachten de leerlingen aan zich te ontwikkelen, ook is de leerkracht er duidelijk om te helpen, feedback te geven, en leerlingen te leren dat ze fouten mogen maken en nieuwe kansen krijgen.
3. Leerkrachten houden rekening met verschillen tussen leerlingen.
4. In het schooljaar 2014-2015 starten we met De Vreedzame School, een methode om de sociaal-emotionele ontwikkeling, het actief burgerschap en democratisch denken schoolbreed te stimuleren.
5. Leerkrachten vullen twee keer per jaar de observatielijst van het sociaal emotioneel leerlingvolgsysteem *Zien!* in en bespreken bijzonderheden tijdens de groepsbespreking.
6. Leerkrachten analyseren de resultaten vanuit *Zien!* en combineren deze met eigen observaties waaruit een pedagogisch groepsplan ontstaat.
7. Leerkrachten maken twee maal per jaar een sociogram.
8. Leerkrachten maken pesten bespreekbaar, bevragen hun leerlingen hier regelmatig over en maken de leerlingen bewust van de gevolgen van pesten.
9. Indien nodig maakt de leerkracht gebruik van extra (externe) ondersteuning in groepen waar het sociale klimaat een extra impuls nodig heeft om de omgang met elkaar in positieve zin te beïnvloeden.
10. Het team zorgt ervoor dat de 'regel van de maand' bij de leerlingen besproken wordt (in de weekopening en in de klas).

Daarnaast hebben wij in onze orthotheek extra lesmaterialen om pestgedrag in groepsverband of individueel aan te pakken.

Preventief:

Werken met de methode Vreedzame School, daarnaast:

- Groepsplan gedrag (Kees van Overveld)
- Kanjerboek voor ouders en leerkrachten
- Sociaal-emotionele ontwikkeling Pedagogisch Didactisch Onderzoek
- (Prenten)boeken

Curatief:

- Pestmap
- Kinderen en ingrijpende situaties: Pesten (Marja Baeten en Jos van Hest)
- Van pesten naar een wij-gevoel
- Observatielijst Pesten

3. Wat wordt er verstaan onder pesten?

Wanneer spreken we over pesten bij kinderen:

- Buitengesloten worden of stelselmatig genegeerd worden.
- Uitgescholden worden vanwege het anders zijn, bv. kleding, uiterlijk, gedrag.
- Fysiek bedreigd of aangevallen worden.
- Bedreigd worden (fysiek of mentaal).
- Grensoverschrijdende opmerkingen plaatsen bijvoorbeeld in social media.

Als dit steeds bij hetzelfde kind gebeurt en meerdere keren per week of per dag, dan is er sprake van structureel pesten.

Pesten heeft duidelijke kenmerken:

- o pesten gebeurt opzettelijk; pesten is bedoeld om schade toe te brengen (fysiek, materieel of mentaal);
- o bij pesten is altijd sprake van ongelijke machtsverhoudingen (fysiek of verbaal sterkere personen kiezen minder weerbare personen als slachtoffer);
- o pesten gebeurt systematisch; pesten houdt niet vanzelf op, maar wordt eerder erger als er niet wordt ingegrepen;
- o pesten is van alle tijden en komt in alle groepen en culturen voor.

Als leerlingen elkaar over en weer voortdurend pesten is er sprake van een verstoorde relatie met waarschijnlijk een diepliggend conflict. Dit behoeft een nadere oplossing waarbij de stappen in dit protocol ook behulpzaam kunnen zijn.

4. Signalen

Om het pesten tegen te gaan, moeten leraren eerst weten óf en hoe er wordt gepest. Deze informatie kan door ouders/medeleerlingen/slachtoffer/ouders van het slachtoffer gegeven worden.

Leerkrachten kunnen bovendien alert zijn op signalen die kunnen wijzen op pestgedrag, zie bijlage 1.

Als één of meerdere signalen opgepikt worden, kan het zijn dat de leerling gepest wordt, maar het hoeft niet. De leerkracht voert een kindgesprek en probeert te achterhalen of het vermoeden van pesten klopt of dat er iets anders aan de hand is. Daarnaast neemt de leerkracht de observatielijst af over Pesten.

5. Als er toch wordt gepest

Het kan voorkomen dat er ondanks alle maatregelen in de preventieve sfeer nog gepest wordt.

Bij de aanpak van pesten maken we gebruik van onderstaande afspraken. Deze zijn vastgesteld in overleg met team en MR van Het Kompas en worden jaarlijks geëvalueerd op actualiteit en effectiviteit.

Wat belangrijk is, is een goede incidentregistratie en notatie van de afspraken/gebeurtenissen. Vooral langdurige trajecten of terugkerende problemen zijn hierdoor beter in kaart te brengen.

Ook belangrijk is, dat leerlingen zich verantwoordelijk voelen voor het tegengaan van pesten en dat het op de hoogte brengen van de leerkracht of een andere volwassene binnen de school niet wordt benoemd als klikken.

1. De leerling die wordt gepest wordt serieus genomen.

De gepeste leerling en zijn ouders worden serieus genomen. Er wordt tijd gemaakt om met de betrokkenen te praten. De leerkracht neemt vanaf dat moment stelling. Als je niets doet geef je het signaal af dat het pesten door kan gaan. Bespreek met de leerling dat je hem gaat helpen en hoe je dat gaat doen. Houdt contact met de leerling en zijn ouders.

2. De pester stoppen.

De leerkracht bespreekt het pesten met de pester en zijn ouders. De leerkracht spreekt duidelijk uit wat de gevolgen zijn voor de gepeste leerling (voelt zich onveilig, bang, minderwaardig) en benoemt welk gedrag van de pester verwacht wordt. De pester stelt in overleg met de leerkracht afspraken op waar hij zich aan gaat houden. De leerkracht houdt in de dagen erna de lijnen kort en spreekt regelmatig met de pester en zijn ouders. Waar mogelijk probeert de leerkracht de pester positieve bekrachtiging te geven.

Naast deze afspraken wordt ook gesproken en gezocht naar 'het waarom' – is er een reden

waarom het kind dat pest dit doet. Hiervoor kunnen op school kindgesprekken gevoerd worden, met ouders worden overlegd of externe hulp worden gevraagd. Het 'waarom' zal zoveel mogelijk oplossingsgericht worden benaderd. Zie hiervoor handvatten in het boek 'Kids'Skills' van Ben Furman (orthotheek).

3. De middengroep gaat helpen

De leerkracht bespreekt met de zwijgende middengroep wat de gepeste leerling nodig heeft: steun. De leerkracht maakt de leerlingen bewust dat ook zij verantwoordelijk zijn voor een oplossing en laat de leerlingen zelf bedenken welk gedrag zij zullen laten zien. De leerkracht toont begrip voor het feit dat zij wellicht ook bang waren om gepest te worden en daarom niet voor het slachtoffer zijn opgekomen. Dat is nu voorbij, de groep is aan zet.

4. Lessen sociaal-emotionele ontwikkeling waarbij leerlingen zich bewust worden van hun emoties en hoe zij dit kunnen uiten.

Hiervoor staan heel veel handreikingen in het boek 'Groepsplan gedrag' van Kees van Overveld.

6. Als het pesten hardnekkig door blijft gaan

Als het pesten doorgaat past de leerkracht de volgende stappen toe:

1. Hulp aan het gepeste kind:

Bespreek met het kind en zijn ouders wat het kind nodig heeft om de situatie aan te kunnen. Is er hulp nodig van buitenaf? Leerkrachten spreken niet met de ouders van de pester en het gepeste kind tegelijkertijd, dit maakt je rol als leerkracht van beide leerlingen onduidelijk. De directie en IB-er kunnen betrokken wel uitnodigen voor een ronde tafel gesprek.

2. Aanpak van het gedrag van de pester.

- o Duidelijk en pittig gesprek omdat hij zich niet aan de gemaakte afspraken gehouden heeft. Dit kan niet zomaar geaccepteerd worden.
- o Contact met de ouders/verzorgers van de pester. Wat is de reden dat dit kind zich zo gedraagt? Wat is mogelijk een drijfveer? Wat is nodig om de pester te helpen?
- o Gezamenlijk oplossingsgericht gesprek waarin de school duidelijk grenzen en maatregelen aangeeft.

Mogelijke maatregelen:

Bijvoorbeeld het lezen van boeken over het thema pesten en gevolgen daarvan. Voor oudere leerlingen is het samen met ouders bekijken van de film 'Spijt' een mogelijkheid. Belangrijk is om te bedenken of een leerling externe hulp nodig heeft om zich te leren inleven in anderen of te leren omgaan met zijn eigen emoties.

Gesprek met ouders/verzorgers over de situatie. Dit gesprek doet een leerkracht niet alleen, hij zorgt dat zijn duo, IB of directie om aanwezig te zijn.

Aan hen vragen de leerkrachten hulp om aan het probleem een einde te maken. Ook zij zijn verantwoordelijk voor een oplossing. De ouders/verzorgers kunnen niet meer ontkennen dat hun kind pest. Alle activiteiten zijn vastgelegd in een dossier.

3. Aanpak van de middengroep

- o Preventieve activiteiten in de groep, zie Groepsplan Gedrag
- o Rollenspellen om bewustwording te vergroten
- o Inlevingsvermogen van leerlingen stimuleren door verhalen, liederen, voorbeelden uit de actualiteit.
- o Contact met de ouders/verzorgers van deze kinderen
Zo is het mogelijk om een open Ronde Tafel Gesprek in te zetten. Directie en IB-er kunnen het gesprek leiden.
- o Ouderavond / thema-avond

4. Taak van de leerkrachten

- o Gemaakte afspraken doorgeven aan team + directie + IB
- o Collectieve controle op afspraken. Bespreken in teamvergaderingen.
- o Ondersteuning van de leerkracht met kennis en materialen (door IB/orthotheek).
- o Als leerkrachten het probleem niet willen of kunnen zien of het inadequaat aanpakken, is interventie van IB en/of directie nodig. In het

uiterste geval kan de inschakeling van een vertrouwenspersoon op school gevraagd worden.

5. Rol van de ouders

- o Zoals uit het bovenstaande blijkt worden de ouders van zowel het gepeste kind, als de pester als de middengroep geïnformeerd en betrokken bij de verdere activiteiten om het pesten te stoppen. Benadrukt wordt dat iedere betrokkene verantwoordelijk is voor de oplossing van het pestprobleem. Als het gaat om social media incident/pesterij schroom als ouders dan niet om af en toe mee te kijken!

7. Als de situatie onhoudbaar wordt

Veiligheid heeft grenzen nodig. Als het pesten niet stopt en de pester onbenaderbaar is, is er sprake van grensoverschrijdend gedrag.

In dat geval wordt bij de pester de aanpak gehanteerd zoals omschreven in het domein 'Grensoverschrijdend gedrag' - time-out en schorsings- en verwijderingsbeleid.

Enmalig geconstateerd pestgedrag	Gesprek met pester en gepeste leerling. Oplossingsgerichte aanpak	Leerkracht
Pesten blijft doorgaan	Vijf sporen beleid Eventueel externe hulp Actief informeren alle ouders van de groep	Leerkracht en duo, evt IB of directie
Pestgedrag stopt niet, situatie is onhoudbaar	Mogelijk time-out, schorsing-verwijdering (zie domein Grensoverschrijdend gedrag)	Directeur in overleg met het schoolbestuur

8. Hulp aan ouders

Leerkrachten krijgen te maken met de ouders van slachtoffers, pesters en van de zwijgende middengroep. Ouders van de slachtoffers zullen het meest geneigd zijn om de hulp van de school in te roepen. Ook de ouders van de zwijgende middengroep zullen zich misschien zorgen maken. Pesten verzielt immers de sfeer in de klas. Voor ouders van pesters kan de mededeling dat hun kind pest erg confronterend zijn.

Hierna volgen enkele adviezen voor ouders:

Adviezen van de school aan ouders van pesters:

- o Neem het probleem serieus maar raak niet in paniek; elk kind loopt kans pester te worden;
- o Praat met het kind om achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen;
- o Maak het kind gevoelig voor wat het anderen aandoet;
- o Besteed aandacht aan het kind;
- o Stimuleer het kind tot het beoefenen van een sport om zijn agressie vreedzaam kwijt te kunnen;
- o Schakel eventueel deskundige hulp in.

Adviezen van de school aan ouders van gepeste kinderen:

- o Bespreek het probleem met de direct betrokken leerkracht van het kind;
- o Beloon het kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen (laat het kind merken dat welke sterke kanten of eigenschappen het heeft, benoem zijn talenten);
- o Stimuleer het kind tot het beoefenen van een sport.
- o Houd de communicatie met het kind open en blijf dus in gesprek met het kind;
- o Steun het kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt;
- o Laat het kind opschrijven wat het heeft meegemaakt. (Dit kan best emotionele reacties oproepen. Dat is niet zo erg, als het kind hiermee geholpen wordt om de emoties te verwerken). schakel eventueel deskundige hulp in.

Adviezen van de school aan alle andere ouders:

- o Neem het probleem serieus, het kan ieder kind overkomen;
- o Neem de ouders van het gepeste kind serieus;
- o Maak het tot een gezamenlijke verantwoordelijkheid om een oplossing te vinden;
- o Praat met het kind over school, over de relaties in de klas en over wat leerkrachten doen;
- o Vraag hem of haar af en toe of er in de klas of op social media wordt gepest en kijk gerust af en toe mee.

Bijlage 1. Mogelijke signalen van pesten

- o leerling staat vaak alleen in de pauze
- o tijdens de pauze gaat leerling vaak bij de pleinwacht staan
- o een spel is “toevallig” steeds net begonnen als bepaalde leerling erbij komt
- o de gepeste leerling speelt vaak alleen met jongere kinderen
- o de leerling wil niet naar buiten op school of naar de kleedkamer bij gym
- o veel geroddel in de groep
- o andere kinderen laten zich negatief uit over familieleden van het kind
- o zuchten, piepen en steunen van andere kinderen, als het betreffende kind een idee oppert, dat wel geaccepteerd zou worden indien een ander kind dat idee aangedragen zou hebben
- o de leerling wil niet meer naar school of geeft aan zich ziek te voelen
- o de leerling wordt volledig genegeerd
- o als andere kinderen negatiever reageren op een fout van het kind dan dat ze doen bij hun andere klasgenoten
- o het kind wordt niet (meer) uitgenodigd op partijtjes van klasgenoten
- o bepaalde kleren niet meer aan wil hebben naar school, de club of.....
- o psychisch en/of fysiek mishandelen
- o een kring vormen of insluiten in de klas, op de gang of het schoolplein
- o de echte naam van een klasgenoot niet of nooit gebruiken, maar een bijnaam
- o voortdurend zogenaamd leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- o het slachtoffer voortdurend de schuld van iets geven
- o steeds het slachtoffer uitschelden of ertegen gaan schreeuwen
- o opmerkingen maken over kleding of uiterlijk, beledigen
- o in de groep worden kwetsende briefjes doorgeven
- o buiten school opwachten, achterna gaan op weg naar huis
- o naar het huis van het slachtoffer gaan
- o een leerling wordt als slaaf behandeld
- o bezittingen afpakken of stukmaken
- o cadeaus of geld eisen
- o onderling jennen komt voor in de groep
- o via social media uitlatingen uiten die kwetsend of beledigend zijn
- o beledigende afbeeldingen van het slachtoffer verspreiden via social media